

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران

در انجمن فرهنگستانهای علوم آسیا»

(اعاده شده از شورای نگهبان)

مقدمه

لایحه حاضر در تاریخ ۱۳۸۷/۵/۲۲ اعلام وصول گردید که متعاقب آن مجلس شورای اسلامی در تاریخ ۱۳۸۷/۸/۲۲ لایحه مذکور را بررسی و مصوبه خود را به شورای نگهبان ارسال کرد. این مصوبه با ایرادات شورا مواجه و به مجلس شورای اسلامی اعاده شد. مجلس شورای اسلامی با انجام اصلاحاتی مصوبه جدید را به شورای نگهبان ارسال نمود که مجدداً با ایراد مغایرت با قانون اساسی مواجه شد که در کمیسیون مربوطه بررسی و گزارش کمیسیون به صحن علنی ارائه گردیده است. گزارش حاضر در راستای بررسی مصوبه کمیسیون تدارک دیده شده است.

بررسی ایرادات شورای نگهبان و گزارش کمیسیون آموزش و تحقیقات

شورای نگهبان براساس نامه ضمیمه شده، ۲ ایراد مطرح نموده است:

۱. ایراد اول مبتنی بر مغایرت بند «۶»، ماده (۳) اساسنامه انجمن با اصل پانزدهم قانون اساسی است. بنابر اصل پانزدهم قانون اساسی زبان و خط رسمی و مشترک مردم ایران فارسی است و اسناد و مکاتبات و متون رسمی باید با این زبان و خط باشد لکن در بند «۶» ماده (۳) اساسنامه مذکور لفظ «سمپوزیوم» وجود دارد که طبق اصل پانزدهم قانون اساسی باید معادل فارسی این لفظ به کار گرفته شود. کمیسیون با اصلاح متن بند یاد شده واژه «سمپوزیوم» را به «هم‌نشست‌ها» تغییر داده است که این اصلاح رافع ایراد شورای نگهبان می‌باشد.

۲. ایراد دوم شورای نگهبان مبتنی بر مغایرت مندرجات چند ماده از اساسنامه با اصل هفتادوهفتم قانون اساسی است. در اصل هفتادوهفتم قانون اساسی آمده است: «عهدنامه‌ها..... باید به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد». لکن شورای نگهبان ۴ مورد در اساسنامه را مغایر با این اصل تشخیص داده است که به ترتیب بررسی می‌شود:

الف) جزء «۲» بند «۳» ماده (۵): در این جزء آمده است: «متقاضی تعهد می‌نماید که به این اساسنامه و قواعد و مقررات بعدی پایبند باشد».

در این بند تعهدی بر عهده عضو این اساسنامه گذارده شده است که بنابر آن هر متقاضی عضویت به محض عضویت؛ خود را نسبت به اساسنامه و قواعد و مقررات بعدی متعهد خواهد نمود. مسئله مورد ایراد شورا این است که هرچند تعهد عضویت در رابطه با خود اساسنامه ایرادی ندارد، اما در رابطه با قواعد و مقررات بعدی مغایر اصل هفتادوهفتم قانون اساسی خواهد بود، زیرا قواعد و مقررات بعدی مواردی را دربرخواهد داشت که به نوعی اصلاح اساسنامه یا اسناد مرتبط بدان می‌باشد و خود تعهدی مستقل و زائد بر تعهدات موجود در اساسنامه بوده و در حکم عهدنامه یا توافقنامه‌ای جدید خواهد بود. لذا این وضعیت، مصداقی از اصل هفتادوهفتم قانون اساسی می‌باشد - که مقرر می‌دارد: «عهدنامه‌ها..... باید به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد».

ب) بند «۳» ماده (۹): در این بند آمده است: «مجمع عمومی اقدامات زیر را انجام خواهد داد ... ۳. اصلاح اساسنامه ...».

در این مورد، تعلق صلاحیت اصلاح اساسنامه به مجمع عمومی بیان شده است که اصلاح اساسنامه یا اسناد مرتبط بدان توسط مجمع عمومی تعهدی مستقل از تعهدات موجود در اساسنامه فعلی است فلذا رعایت اصل هفتاد و هفتم در مورد آن ضروری خواهد بود.

ج) بند «۶» ماده (۹): در این بند آمده است: «مجمع عمومی اقدامات زیر را انجام خواهد داد: ... ۶. تصویب موارد مهم دیگر مرتبط با تدوین قواعد و مقررات انجمن».

از لحاظ حقوقی ایراد شورای نگهبان در این بند وارد نمی‌باشد، زیرا صلاحیت انجمن مذکور در این موارد مربوط به مقررات داخلی انجمن است و تعهداتی برای اعضا ایجاد نمی‌کند. بنابراین از آن جهت که مقررات مصوب مجمع عمومی موضوع بند «۶» ماده (۹)، در رابطه با اعضا اثری نخواهد داشت ایراد مطرح نسبت به این مقررده وارد نمی‌باشد، لکن از لحاظ حقوقی اصلاحات انجام شده توسط کمیسیون در این زمینه اشکالی را ایجاد نخواهد کرد.

د) ماده (۱۵): در این ماده آمده است: «هر اصلاحیه پیشنهادی برای این اساسنامه توسط مجمع عمومی بررسی می‌شود ... تصویب هر اصلاحیه منوط به کسب رأی حداقل دوسوم اعضاست».

در این مورد نیز همان وضعیت موارد «الف و ب» به شرحی که گذشت وجود دارد؛ یعنی اساسنامه اصلاحی مصوب مجمع از این جهت که موجد تعهدی جدید است باید به تصویب مجلس شورای اسلامی بنا بر اصل هفتاد و هفتم قانون اساسی برسد.

برای حل ایرادات مذکور در موارد چهارگانه یاد شده؛ ضروری است لزوم رعایت اصل هفتاد و هفتم را برای موارد مذکور به تصریح در متن قانون بیان شود که کمیسیون با تصریح به رعایت اصل هفتاد و هفتم ایرادات شورای نگهبان را برطرف نموده است:

«رعایت اصل هفتاد و هفتم قانون اساسی در اجرای جزء «۲» بند «۳»؛ ماده (۵)، بندهای «۳» و «۶» ماده (۹) و ماده (۱۵) در مورد جمهوری اسلامی ایران الزامی است».

با توجه به مطالب بیان شده مصوبه کمیسیون رافع ایراد شورای نگهبان می‌باشد.

نتیجه‌گیری

با امعان نظر نسبت به موارد مطرح شده در این گزارش، مصوبات کمیسیون آموزش و تحقیقات در خصوص اصلاح عبارتی بند «۶» ماده (۳) اساسنامه و الحاق یک تبصره به متن ماده واحده رافع ایرادات شورای نگهبان خواهد بود.